

Stephen King: A doktor esete

Azt hiszem, egyetlenegyszer történt, hogy szinte mitikussá nőtt barátom, Mr. Sherlock Holmes előtt oldottam meg egy bűnügyet. Azt hiszem, mondom, mert miután beléptem a kilencedik évtizedembe, emlékezetem gyengülni kezdett, és most, hogy századik esztendőmhöz közeledem, már felettébb homályos az egész. Lehetséges tehát, hogy ez máskor is megtörtént, de nem emlékszem rá.

Ezt a bizonyos esetet viszont aligha fogom elfelejteni, bármilyen ködössé válik is az agyam és a memóriám, s úgy gondoltam, nem ártana papírra vetnem, mielőtt Isten örökre letéteti velem a tollat. Holmest most már, Isten a tudója, nem alázhatom meg: negyven éve halott. Azt hiszem, ez elég hosszú idő, elmondhatom végre a históriát. Hiszen még Lestrade is, aki alkalomadtán felhasználta Holmest, de sose rajongott érte, lakatot tett a nyelvére a Lord Hull-üggyel kapcsolatban - persze a körülményeket tekintve nem is igen volt más választása. Ám valami azt súgta, hogy más körülmények között sem cselekedett volna másképp. Sokat piszkálták egymást Holmesszal, s azt hiszem, Holmes szívből utálta a rendőrnagyomozót (bár sohasem ismerte volna el, hogy ilyen alantas indulatokra is képes), Lestrade azonban furcsamód tisztelte a barátomat.

Esős, vigasztalan délután volt, s az óra épp fél kettőt ütött. Holmes az ablaknál ült, kezében a hegedűje, de nem játszott, csak némán bámult ki az ablakon. Voltak időszakok, főképp a kokaindolgai után, amikor mogorva, sőt harapós lett, ha az ég makacsul szürke maradt egy hétig vagy még tovább, s ezen a napon kétszeres csalódás érte, mert előző éjjel emelkedni kezdett a barométer, s ő teljes határozottsággal kijelentette, hogy legkésőbb reggel tízig ki fog tisztulni az ég. Ehelyett azonban a gyenge köd, amely a környéken lebegett, amikor felkeltem, szünni nem akaró esővé sűrűsödött, márpedig ha volt valami, ami a tartós esőnél is mogorvábbá tette Holmest, az az volt, hogy kiderült: tévedett.

Hirtelen kiegyenesedett, megpendítette a hegedű egyik húrját, és kajánul elmosolyodott. - Watson! Nézze csak! Ilyen bőrig ázott rendőrkopót még nem látott.

Természetesen Lestrade volt az, egy nyitott kocsi hátsó ülésén gunnyasztott, a víz egymáshoz közel ülő, szűrős és örökké fürkésző szemei közé folyt. A kocsi még jóformán meg sem állt, amikor leugrott, odadobott a kocsinak egy pénzdarabot, s a Baker Street 221B felé indult. Olyan gyorsan közeledett, hogy attól tartottam, úgy ront majd neki az ajtónknak, akár egy faltörő kos.

Hallottam, amint Mrs. Hudson megpróbálja elküldeni arra hivatkozva, hogy csuromvizes az öltözéke, s látogatása nem tenne jót a szőnyegeinknek sem a földszinten, sem az emeleten, ám ekkor Holmes, aki egyébként, ha szükségét érezte, kígyót-békát kiáltott Lestrade-re, kisietett a szobából, és leszólt: - Engedje csak fel Mrs. H., majd újságpapírt rakok a cipője alá, ha sokáig marad, de valahogy az az érzésem, igen határozottan az az érzésem, hogy...

Lestrade felrohant a lépcsőn, hagyva, hadd prézsmítáljon Mrs. Hudson lent. Arca vörös volt, szeme égett, foga - melyet sárgára festett a nikotin - kivicsorgott farkasvigyorra húzódó szájából.

- Lestrade felügyelő! - kiáltotta Holmes kedélyesen. - Ugyan mi vitte rá, hogy kimozduljon ebben a...

Nem jutott tovább. Lestrade, még lihegve a lépcsőmászástól, a szavába vágott: - Cigányoktól hallottam, hogy vannak kívánságok, amiket az ördög teljesít. Most már el is hiszem. Jöjjön azonnal, Holmes, ha meg akar próbálkozni az üggyel; a holttest még friss, és akik gyanúsíthatók, mind együtt vannak.

Holmes épp az egyik sarok felé tartott, talán hogy magához vegye azt a szörnyű aranygombos sétapálcát, amelyet valamilyen okból ebben az évszakban használt. Most megperdült, s rámeresztette a szemét ázott látogatónkra. - Lestrade! Ezt komolyan mondja?

- Ha nem mondanám komolyan, talán kockáztattam volna, hogy tüdő- vagy mellhártyagyulladásra kapok egy ilyen nyitott tragacson? - kérdezett vissza a nyomozó.

Holmes ekkor felém fordult, s ez volt az egyetlen alkalom, hogy hallottam tőle (bár számtalanszor adták a szájába) ezt a két mondatot: - Siessünk, Watson! Kezdődik a játszma!

Útközben Lestrade fanyarul megjegyezte, hogy Holmesnak ördögadta szerencséje is van, mert bár Lestrade meghagyta a kocsisának, hogy várjon, alig tettük ki a lábunkat a házból, egy boldogító ritkaság közeledett felénk, az utcán: egy szabad bérkocsi az esőben - amely most már ömlött. Beszálltunk, s már indultunk is. Holmes, mint mindig, baloldalt ült, s a szeme szüntelenül ide-oda járt, számba véve mindent, noha azon a napon édeskevény látnivaló akadt... legalábbis a magamfajtnak. Mert nem kétlem, hogy Holmesnak minden néptelen sarok és esőmosta kirakat köteteket regélt.

Lestrade egy Savile Row-i címet adott meg a kocsisnak, majd megkérdezte Holmestől, ismerte-e Lord Hullt.

- Csak névről - felelte Holmes -, személyesen még sosem volt szerencsém hozzá. Gondolom, most már nem is lesz. A hajózásban volt érdekelve, nem?

- A hajózásban - hagyta rá Lestrade -, de magának abban is szerencséje van, hogy nem volt szerencsége hozzá. Lord Hull tudniillik mindenki szerint (azokat is beleértve, akik... hm... a legközelebb álltak hozzá) a csontja velejéig gonosz egy fráter volt, és ráadásul annyira hóbotos, hogy olyan nehéz volt eligazodni rajta, mint egy képrejtvényen. Ahogy mondom azonban, csak volt gonosz és hóbotos, mert ma délelőtt tizenegy tájban, azaz - elővette ócska zsebóráját és rápillantott - két órával és negyven perccel ezelőtt valaki kést döfött a hátába, amikor a dolgozószobájában ült, és az itatósmappán ott feküdt előtte a végrendelete.

- Ezek szerint - mondta Holmes elgondolkozva, és rágyújtott a pipájára -, ezek szerint maga azt hiszi, hogy ennek a nem éppen rokonszenves Lord Hullnak a dolgozószobája az én álmaim zárt helyisége? - Szeme hitetlenkedve csillogott a felszálló kék füstben.

- Igen, azt hiszem - felelte Lestrade nyugodtan.

- Watsonnal mi már nemegyszer ástunk efféle gödrökben, és sose találtunk vizet - jegyezte meg Holmes, s mielőtt tovább vizslatta volna az utcákat, amiken áthaladtunk, fáradhatatlan tekintete rám siklott: - Emlékszik a "foltos szalag-ügy"-re, Watson?

Aligha kellett válaszolnom. Ebben az ügyben csakugyan volt egy bezárt helyiség, de volt egy ventilátor és egy mérges kígyó is, valamint egy gyilkos, aki az utóbbit ördögi ravaszsággal átjuttatta az előbbin. Az egész egy kegyetlenül leleményes elme műve volt, ám Holmes igen hamar rájött a nyitjára.

- Mik a tények, felügyelő? - kérdezte Holmes.

És Lestrade kezdte sorolni őket, tapasztalt rendőrhöz illő tömör mondatokban. Lord Albert Hull zsarnok volt, az üzleti életben éppúgy, mint otthon. Felesége rettegett tőle, s a jelek szerint teljes joggal. A tény, hogy három fiút szült neki, a legkevésbé sem hangolta jóindulatra a férjét: kíméletlen volt a családi ügyekben általában, s vele szemben különösen. Lady Hull vonakodott ugyan ezekről a dolgokról beszélni, de a fiainak nem voltak ilyen gátlásaik; a papájuk, mondták, egyetlen alkalmat sem szalasztott el, hogy bírálja, csipkedje, kifigurázza anyjukat... és mindezt társaságban. Amikor kettesben voltak, valósággal átnézett rajta. Kivéve akkor, tette hozzá Lestrade, amikor arra szottyant kedve, hogy megverje, ami korántsem volt ritka eset.

- William, a legidősebb fiú elmondta nekem, hogy anyjuk mindig ugyanazt a mesét adta elő, ha bedagadt szemmel vagy arcán zúzódással jelent meg a reggelinél: elfelejtette feltenni a szemüvegét, és nekiment egy ajtóknak. "Hetenként egyszer vagy kétszer ment neki különböző ajtóknak - mondta William. - Nem is tudtam, hogy ennyi ajtó van a házban."

- Hmmm. Jó humorú fickó - mondta Holmes. - És a fiúk nem próbáltak véget vetni ennek?

- Anyjuk nem engedte - felelte Lestrade.

- Őrütség - kiáltottam. Ha egy férfi veri a feleségét, az gyalázat; ha egy asszony ezt engedi, az gyalázat s egyben megdöbbenő.

- Csakhogy ebben az őrütségben volt rendszer - mondta Lestrade. - Rendszer és valami, amit úgy nevezhetnénk, hogy "a tájékozottságon alapuló türelem". A lady végtére is húsz évvel fiatalabb volt, mint ura és parancsolója. Amellett Hull sokat ivott és rengeteget evett. Hetvenéves korában, öt évvel ezelőtt, már köszvény és angina pectoris kínoztá.

- Várd meg, míg elvonul a vihar, s akkor élvezd a napsütést - jegyezte meg Holmes.

- Igen - mondta Lestrade -, csakhogy ez a felfogás már sok férfit és nőt lökött az ördög karjaiba. Hullnak gondja volt rá, hogy felesége és fiai tudják, mekkora a vagyona, és mit tartalmaz a végrendelete. Sorsuk nem sokkal volt jobb, mint a rabszolgáké.

- A végrendelettel mint kétoldalú szerződéssel - mormogta Holmes.

- Ahogy mondja, öreg fiú. Nos, tudták, hogy Hull hagyatéka háromszázezer font lesz. Nem tőle hallották, nem kívánta, hogy higgyenek neki: negyedévenként a házba rendelte a főkönyvelőjét, s az apróra elmagyarázta a Hull Hajózási vállalat mérlegkimutatásait, bár sose adta ki kezéből a gyeplőt, és ugyancsak fogához verte a garast.

- Ördögi! - tört ki belőlem, mert eszembe jutottak a kegyetlen fiúk, akiket a Piccadillyn vagy Eastcheapen látni néha, a fiúk, akik valami nyalánkságot nyújtanak oda egy éhező kutyának, hogy ágaskodjon, táncoljon érte... aztán maguk kapják be a szerencsétlen jószág szeme láttára. Hamarosan tapasztaltam, hogy ez a hasonlat még találób, mint képzeltem.

- Férje halála után Lady Rebeccának százötvenezer fontot kellett kapnia. Williamnek, a legidősebb fiúnak ötvenezer járt, Jorynak, a középsőnek negyvenezer és Stephennek, a legfiatalabbnak harmincezer.

- És a maradék harmincezer? - kérdeztem.

- Kisebb összegű hagyatkozások, Watson; egy walesi unokatestvérnek, egy bretagne-i nagynéninek (Lady Hull rokonainak viszont egy fitying sem), ötezer a személyzetnek, megfelelően elosztva. És... ó, igen, ez tetszeni fog magának, Holmes; tízezer font a Mrs. Hemphill vezette Elhagyott Cicák Otthonának.

- Maga tréfál! - fakadtam ki, de ha Lestrade arra számított, hogy közlése Holmesra is így fog hatni, csalódnia kellett. Holmes csak újragyújtotta a pipáját, és bölintott, mintha ezt várta volna... ezt vagy valami hasonlót. - Amikor az East Enden csecsemők hálnak éhen, és tizenkét éves gyerekek heti ötven órát dolgoznak a gyárakban, akkor ez az alak tízezer fontot hagy egy... egy macskapanzióknak?

- Pontosan így van - hagyta rá Lestrade előékenyen. - Mi több, huszonhét-szer ennyit hagyott volna Mrs. Hemphill Elhagyott Cicáira, ha ma délelőtt nem történik valami... ha nem lép közbe valaki.

Ettől tátva maradt a szám, s fejben gyorsan szorozni kezdtem. Épp levontam a végkövetkeztetést, miszerint Lord Hull ki akarta tagadni a feleségét és a gyerekeit egy macskamenhely kedvéért, amikor Holmes savanyú képpel Lestrade-re nézett, és olyasmit mondott, ami nekem teljes non sequitur-nak tűnt.

- Tüsszenteni fogok, ugye?

Lestrade elmosolyodott. Átszellemülten és édesdeden. - Igen, kedves Holmesom! Attól tartok, gyakran és nagyokat.

Holmes kivette szájából a pipát, melyet épp sikerült rábírnia, hogy megfelelően szeleljen (ezt abból

állapíthattam meg, hogy kicsit hátradőlt az ülésen), néhány pillanatig rámeredt, majd kitartotta az esőbe. Megrökönyödve láttam aztán, hogy a nedves és még parázsló dohányt minden teketória nélkül kiveri.

- Hányszor? - kérdezte.

- Tízszer - felelte Lestrade ördögi vigyorral.

- Gyanítottam, hogy nemcsak emiatt a nevezetes zárt helyiség miatt jött ide nyitott kocsival egy ilyen esős napon - mondta Holmes fanyarul.

- Gyanítson, amit akar - vágta rá Lestrade vidáman. - Sajnos, nekem tovább kell mennem, vissza a tethelyre - tudja, hív a kötelesség -, de ha akarja, letehetem itt magukat a jó doktorral együtt.

- Magán kívül senkit sem ismerek - mondta Holmes -, akinek rossz időben jobban vág az esze. Vajon elárul az valamit a jelleméről is? De hagyjuk ezt - egyszer talán majd foglalkozunk vele. Azt mondja meg nekem, Lestrade, mikor lett biztos benne Hull, hogy meg fog halni?

- Meg fog halni? - mondtam. - Kedves Holmesom, honnan veszi, hogy ez a pasas azt hitte, hogy...

- A dolog nyilvánvaló, Watson - felelte Holmes. - J. M. V, ahogy legalább ezerszer elmagyaráztam magának: a jellem meghatározza a viselkedést. Hull mulattatta, hogy a végrendeletével sakkban tartja őket... - Oldalról Lestrade-re nézett. - Gondolom, nincsenek letéti rendelkezések. Sem az ingatlanokkal kapcsolatos utasítások.

Lestrade megrázta a fejét. - Nincs semmi ilyesmi.

- Hihetetlen! - mondtam.

- Dehogy, Watson; ne felejtse el: a jellem meghatározza a viselkedést. Hull azt akarta, tartsanak ki, szolgálják vagy legalábbis tűrjék el őt, abban a hitben, hogy ha aztán kegyeskedik majd meghalni, minden az övék lesz. Az utóbbi azonban igencsak távol állt öltözékétől szándékaitól. Az ilyen viselkedés ugyanis teljességgel ellenkezett volna a jellemével. Magának is ez a véleménye, Lestrade?

- Alapjában véve igen - felelte a rendőrfelügyelő.

- Akkor eddig a pontig egyetértünk, Watson, igaz? Minden világos? Lord Hull rájön, hogy közel a halála. Egy ideig vár... megbizonyosodik róla, hogy ez már nem vaklárma, nem tévedés... és akkor összehívja szeretett családját. Mikor? Ma délelőtt, Lestrade?

Lestrade igenlően morgott.

Holmes ujjával feltámasztotta az állát. - Összehívja őket, és közli, hogy új végrendeletet csinált, olyat, amely valamennyiüket kihagyja az örökségből... azaz valamennyiüket, kivéve a személyzetet, néhány távoli rokonát, és természetesen a cicákat.

Beszédre nyitottam a számat, de tapasztalnom kellett, hogy túlságosan fel vagyok háborodva, semmit sem tudok mondani. Képzetelemben újra és újra felbukkant a kegyetlen fiúk képe, amint egy falat sertéssülttel és húspástétomdarabkával ingerlik-ugratják az East End kiéhezett ebeit. Hozzá kell tennem, hogy eszembe sem jutott megkérdezni, hogy meg lehet-e támadni egy ilyen végrendeletet a bíróság előtt. Ha valaki manapság ki akarná semmizni a legközelebbi rokonait holmi macsakahotel kedvéért, ugyancsak megtáncoltatnák, ám 1899-ben egy férfi végrendelete egy férfi végakarátának számított, s hacsak tények egész sorával be nem bizonyították, hogy az illető őrült, vagyis nemcsak bolondos, hanem egész egyszerűen bolond - egy férfi akarata, akárcsak Istené, szent volt.

- Az új végrendelet hiteles, két tanú aláírta? - kérdezte Holmes.

- Hogyne - felelte Lestrade. - Tegnap Lord Hull jogtanácsosa és egyik fiatal munkatársa megjelent a házban, és bevezették őket Hull dolgozószobájába. Körülbelül tizenöt percig maradtak bent. Stephen Hull azt mondja, a jogtanácsos egyszer felemelte a hangját, tiltakozott valami ellen - hogy mi volt az, nem tudta kivenni -, de Hull elhallgattatta. Jory, a középső fiú, az emeleten volt, festett, Lady Hull pedig látogatóba ment egy barátnőjéhez. De Stephen és William Hull látta, amint a két prókátor megérkezik, és rövid idő múlva távozik. William azt mondta, lehajtott fejjel távoztak, és bár William megszólította őket, megkérdezte Mr. Earnest - a jogtanácsost -, hogy jól van-e, és társalgást is kezdeményezett, a kitartó esőre utalva, Barnes nem felelt, s a kollégája igyekezett a lehető legkisebbre összehúzni magát. Úgy festett a dolog, mintha szégyenkeznének, mondta William.

Hát ennyit erről a kibúvóról, gondoltam.

- Ha már a fiúknál tartunk, mondjon egy-két szót róluk is - kérte Holmes.

- Ahogy óhajtja. Magától értetődik, hogy a gyűlöletnél, amit atyjuk iránt éreztek, csak az a szinte határtalan megvetés volt nagyobb, amit atyjuk érzett irántuk... ámbár nem tudom, Stephent hogy vethette meg... no de hagyjuk ezt, inkább elmondom a dolgokat sorjában.

- Igen, legyen olyan jó - mondta Holmes szárazon.

- William harminchat éves. Ha apja adott volna neki valami járadékfelét, gondolom, rázná a rongyot. De mivel kevés pénze volt, vagy semmi se volt, a napjait különböző tornatermekben töltötte, nagy híve lévén a "testkultúra"-nak, ha ez a helyes kifejezés - roppant izmos fickónak látszik -, éjszaka pedig különböző olcsó kávéházakban lebzsel. Amikor egy kis pénzt érzett a zsebében, nemegyszer előfordult, hogy elment egy kártyabarlangba, és ott igen hamar megszabadult tőle. Nem éppen rokonszenves ember, Holmes. Aki nem ért semmihez, nincs életcélja, se hobbija, se ambíciója (azon kívül, hogy túlélje az apját), az nemigen lehet rokonszenves ember. Amikor beszéltem vele, felettébb különös érzésem volt: mintha nem is egy embert hallgatnék ki, hanem egy üres vázát, amire Lord Hull arcképe van meglehetősen halványan rányomva.

- Egy vázát, ami azt várja, hogy megtöltsék sok-sok font sterlinggel - egészítette ki Holmes.

- Jory más eset - folytatta Lestrade. - Neki jutott a legtöbb Lord Hull megvetéséből, apja már kora gyerekkorától fogva olyan kedves beceneveket aggatott rá, mint "Halképű" vagy "Hordólovas" vagy "Pókhasú". Sajnos könnyű megérteni miért. Jory Hull jó ha van másfél méter magas, ó-lábú és az arca feltűnően csúnya. Egy kicsit arra a költőre emlékeztet. Arra a buzira.

- Oscar Wilde-ra? - kérdeztem.

Holmes egy pillantás erejéig felém fordult, látszott rajta, hogy mulat magában. - Azt hiszem, Lestrade Algernon Swinburne-re gondol - mondta. - Aki, ha nem tévedek, éppoly kevéssé buzi, mint maga, Watson.

- Jory Hull holtan született - mondta Lestrade. - Miután egy teljes percig kék és néma maradt, az orvos halottnak nyilvánította, és egy kendővel letakarta az idétlen kis testet. Lady Hull azonban ez egyszer hősiesen viselkedett: felült, félredobta a kendőt, s a csecsemő lábát a szüléshez behozott forró vízbe dugta. Mire a kicsi rögtön kapálózni és ordítani kezdett.

Lestrade elvigyorodott, és nagy lendülettel rágyújtott egy karcsú kis szivarra.

- Hull azt állította, a gyerek lába ettől a vízbe merítéstől görbült el, és szeszközi állapotban ezt is a felesége fejéhez vágta. Közölte vele, hogy semmit sem kellett volna tennie. Jobb lett volna, ha Jory nem éled fel, akkor nem fejlődött volna azzá, ami: egy lehetetlen figura, aki lábával a rákra, arcával a tőkehalra emlékezteti az embert.

Ehhez a nem mindennapi történethez (melyet én mint orvos eléggé kétesnek találtam) Holmes csupán annyit fűzött hozzá, hogy Lestrade bámulatosan sok értesülést szerzett bámulatosan rövid idő alatt.

- Ez épp az egyik olyan sajátossága az ügynek, amelyikről feltételeztem, hogy érdekelni fogja magát, Holmes - mondta Lestrade, amint a vizet felcsapva, szétfröcskölve bekanyarodtunk a Rotten Row-ra. - Hullékat nem kell rákényszeríteni, hogy beszéljenek; kényszerre ahhoz volna szükség, hogy elhallgathassanak. Túl sokáig kellett tartaniuk a szájukat. Meg aztán ott az a körülmény, hogy az új végredelet eltűnt. Úgy látom, a megkönnyebbülés ugyancsak megoldja a nyelveket.

- Eltűnt! - kiáltottam, Holmes azonban ügyet sem vetett rám, még mindig Joryn járt az esze, az "idétlen" formájú középső fiún.

- Szóval csúnya? - kérdezte.

- Hát nem éppen jóképű, de láttam már csúnyábbat is - felelte Lestrade nyugodtan. - Azt hiszem, az apja azért ócsárolta folyton, mert...

- ...mert Jory volt az egyetlen, aki az ő pénze nélkül is megállta a helyét a világban - fejezte be helyette a mondatot Holmes.

Lestrade felkapta a fejét. - Az ördögbe is! Ezt meg miből találta ki?

- Abból, hogy Lord Hull Joryba csak a külseje miatt köthetett bele. Mennyire bosszanthatta a vén sátánt, hogy ez az áldozata más tekintetben olyan jól fel van vértézve! Az arca vagy a tartása miatt csúfolni valakit jó lehet kisdíákoknak vagy részeg fajankóknak, de az olyanfajta gazember, mint őlordsága, kétségkívül magasabb rendű élvezetekhez van hozzászokva. Meg merném kockáztatni azt a véleményt, hogy meglehetősen tartott karikalábú középső fiától. De mi volt a kulcs, amivel Jory kinyitotta a zárkaajtót?

- Nem mondtam még? A festészet.

- Ah!

Amint a Hull-rezidencia földszinti termeiben látható képek később bizonyították, Jory Hull valóban igen jó festő volt. Nem nagy festő - ezt egy percig sem állítom. De anyját és fivéreit például elég híven örököltette meg ahhoz, hogy évek múltán, amikor először kerültek eléem színes fotográfiák, felelevenedjék bennem az az 1899. novemberi esős délután. És az apjáról készített pompás portréja talán igazi nagy mű volt. Kétségkívül megdöbbenett (majdhogynem megfélemlítette) az embert az a rosszindulat, amely úgy áradt ebből a képből, mint a nehéz, nyirkos kriptaszag. Lehetséges, hogy Jory valóban Algernon Swinburne-re hasonlított, de apjának az arca - legalábbis ahogy a középső fiú szeme látta és keze ábrázolta - engem egy Oscar Wilde-alakra emlékeztetett: az immár szinte halhatatlan roué-ra, Dorian Grayre.

Festményein lassan, sokáig dolgozott, de olyan könnyedén, gyorsan rajzolt, hogy egy-egy szombat délután akár húsz fontot is össze tudott szedni a Hyde Parkban.

- Fogadok, hogy az apja szörnyen örült ennek - mondta Holmes. Gépiesen a pipájáért nyúlt, de aztán visszatette. - Egy főnemes fia, aki gyorsképeket rittyent pénzes amerikai turistákról és szerelmeikről, akár egy francia bohém!

Lestrade jóízűt nevetett. - Képzelteri: őlordságát ette a méreg. Jory azonban - becsületére válik! - nem volt hajlandó feladni Hyde parkbeli árusítóhelyét... legalábbis addig, amíg apja bele nem egyezett, hogy heti harmincöt fontot folyósít neki. Alávaló zsarolásnak nevezve a dolgot.

- Ó, vérzik a szívem - mondtam.

- Az enyém dettó, Watson - mondta Holmes. - A harmadik fiú, Lestrade, de gyorsan... azt hiszem, mindjárt odaérünk.

Amint Lestrade szavaiból kiderült, feltétlenül Stephen Hullnak volt rá a legtöbb oka, hogy gyűlölje az apját. Lord Hull tudniillik, ahogy súlyosbodott a köszvénye, s lassabban forgott az agya, egyre többet adott át a cég ügyeiből Stephennek, aki apja halálakor mindössze huszonnyolc éves volt. A felelősség így Stephenre hárult, s atyjaura a legkisebb helytelennek bizonyuló döntésért is alaposan megmosta a fejét. Ám egyetlen pennyvel sem jutalmazta, ha jól döntött, s a cégnek haszna származott belőle.

Pedig Lord Hullnak meg kellett volna becsülnie Stephent, lévén az egyetlen a gyerekei között, akit érdekelt az általa alapított vállalkozás, és akinek érzéke is volt a vezetéséhez; Stephen tökéletes megtestesülése volt a "jó fiú"-nak, ahogy a Biblia nevezi. Lord Hull azonban ahelyett, hogy hálát és szeretetet mutatott volna iránta, gúnyolódással, gyanakvással és féltékenységgel fizetett a fiatalember többnyire sikeres erőfeszítéséért. Élete utolsó két évében számos alkalommal adott kifejezést abbeli elragadó véleményének, hogy Stephen "még a halott szeméről is ellopna a pennyt".

- Micsoda ocsmány fráter! - fakadtam ki, nem tudván türtőztetni magam.

- Tegyük most félre egy kicsit az új végrendelet dolgát - mondta Holmes, ismét feldúcolva állát az ujjával -, és térjünk vissza a régihez. Ha ez a némileg nagylelkűbb testamentum marad érvényben, Stephen Hullnak akkor is volna oka, hogy berzenkedjen. Hiszen hiába fáradozott, nemcsak megmentve, hanem gyarapítva is a család vagyonát, nem jutna több neki, mint ami a legkisebb fiú jogán amúgy is az övé. Mellesleg a hajózási vállalatot illetően mit írt elő az új végrendelet, amit akár Cicatestamentum-nak is nevezhetnénk?

Figyelmesen néztem Holmesra, nehéz lett volna eldönteni, afféle kis bon mot-nak szánta-e ezt. Sherlock Holmes humorérzéke annyi együtt töltött év és közös kaland után is jobbra fehér folt maradt a számomra.

- A vállalatot az igazgatótanácsnak kellene átadni, Stephennel kapcsolatban pedig nincs semmiféle rendelkezés - felelte Lestrade, s kihajította szivarját az ablakon, miközben kocsink ráfordult a Hull-házhoz bevezető kanyargós útra - magát a házat akkor iszonyú csúnyának találtam, ahogy ott állt a szakadó esőben a barna pázsit közepén. - De mivel apja halott, és az új végrendelet nincs sehol, az adu Stephen Hull kezében van, hogy kártyás nyelven fejezzem ki magam. Az igazgatótanács őt fogja a vállalat élére állítani mint ügyvezető igazgatót. Ezt amúgy is megtette volna, így viszont Stephen szabja meg a feltételeket.

- Igen - mondta Holmes. - Az adu. Kifejező szó. - Kihajolt az esőbe. - Kocsis, álljon meg! - kiáltotta. - Még nem fejeztük be a megbeszélést.

- Szolgálatjára, főnök - felelte a kocsis -, csak hát pokoli a nedvesség itt kint.

- De majd lesz annyi a zsebében a fuvar után, hogy ott bent is olyan pokoli nedvességet csináljon, mint amilyen ott kint van - mondta Holmes. Ez alighanem meggyőzte a kocsist: a nagy ház bejáratától vagy harmincméternyire megállt. Hallgattam, hogyan dobol az eső a kocsi oldalán, míg Holmes gondolataiba mélyedt, aztán megkérdezte: a régi végrendelet, amivel kecsegtette őket, az nem hiányzik, ugye?

- Egyáltalán nem. Ott volt az íróasztalán, a holtteste mellett.

- Négy rendkívül gyanús családtag! A személyzet nem jöhet számításba... legalábbis egyelőre úgy látszik, hogy nem. Fejezze be gyorsan, Lestrade - a végkifejlet és a bezárt szoba.

És Lestrade megint beszélni kezdett, időnként a jegyzeteibe pillantva. Egy hónappal ezelőtt Lord Hull kis feketeséget fedezett fel a jobb lábán, közvetlenül a térde mögött. Hívatta a háziorvost. A diagnózis üszkösödés volt, a köszvény és a rossz vérkeringés kevéssé ismert, de korántsem ritka következménye. A doktor közölte, hogy a lábat amputálni kell, mégpedig jóval a fertőzött rész felett.

Lord Hull hahotázni kezdett, de úgy, hogy kicsordult a könnye, lefolyt az arcán. A doktor, aki minden reakcióra el volt készülve, ezt az egyet kivéve, csak tátozott. - Nagyon köszönöm, sintér úr - mondta aztán

Hull -, de biztosíthatom, hogy amikor beraknak majd a koporsómba, meglesz még mind a két lábam.

A doktor kijelentette, meg tudja érteni, hogy őlordsága ragaszkodik a lábához, de amputáció nélkül fél éven belül meghal, s az utolsó két hónapban szörnyű fájdalmai lesznek. Lord Hull megkérdezte, mennyi az esélye, hogy életben marad, ha aláveti magát a műtétnek. Még mindig nevetett, mesélte Lestrade, mintha ez lett volna a legjobb vicc, amit életében hallott. A doktor némi hűmmögés-hammogás után azt felelte: ötven százalék.

- Puff neki - mondtam.

- Pontosan így nyilatkozott Lord Hull is - mondta Lestrade -, csak ő olyan kifejezést használt, ami inkább éjjeli menedékhelyen járja, nem szalonokban.

Hull közölte az orvossal, hogy őszerinte kevesebb az esélye: egy az öthöz. - Ami pedig a fájdalmat illeti, attól nem félek - folytatta -, amíg van laudanum és akad egy kanál, amivel meg lehet keverni: ez távol tartja a csonkolást.

Másnap Hull végül is felrobbantotta kis pokolgépét - bejelentette, hogy valószínűleg megváltoztatja a végrendeletét. Milyen formában, azt egyelőre nem mondta meg.

- Ó? - mondta Holmes, Lestrade-re fordítva a hűvös szürke szemét, amely oly sok mindent észrevett. - És ha szabad kérdeznem, ki lepődött meg?

- Gondolom, senki. De ismeri az emberi természetet, Holmes, akkor is reménykedünk, amikor nincs remény.

- És némelyek azon töprengenek, hogyan hárítsák el a katasztrófát - mondta Holmes elmerengve.

Ma reggel aztán Lord Hull a szalonba hívatta feleségét és fiait, s miután mindnyájan helyet foglaltak, olyasmit tett, ami kevés hagyatkozóknak adatik meg, mert általában jogtanácsosuk pergő nyelve végzi el, amikor az övék már mindörökre néma. Röviden: felolvasta nekik új végrendeletét, mely szerint vagyona túlnyomó része Mrs. Hemphill kóbor macskáira száll. Senki sem szólt semmit, ő pedig felállt - nem minden nehézség nélkül -, s megajándékozta őket egy halálfejevigyorral. És botjára támaszkodva a következő kijelentést tette, amelyet ma éppoly megdöbbenően gonosznak találok, mint akkor találtam, amikor Lestrade elmondta nekünk a bérkocsiban: "Hát így! Minden remek, nemdebar? De még milyen remek! Igazán híven szolgáltatok valamennyien, te, asszony és ti, fiúk, vagy negyven éven át. Én viszont most a lehető legtisztább fejjel és lelkiismerettel elhatároztam, hogy kihajítalak benneteket innen. De ne búsuljatok! Rosszabbul is járhattatok volna. Hajdanában a fáraók haláluk előtt megölették kedvenc állataikat - főképp a macskákat -, hogy azok fogadják majd őket a másvilágon, és túrják a rugdosást vagy élvezzék a dédelgetést, ahogy a gazdájuknak éppen tetszik, örökké... örökké... örökké." Aztán a szemükbe nevetett. Botjára támaszkodva vihogott térsztaszínű, halódó arcával, karmos madárlábhhoz hasonló kezében az új végrendelettel, amely annak rendje-módja szerint alá volt írva, két tanú által szabályszerűen hitelesítve, mindnyájan láthatták.

Ekkor felállt William, és ezt mondta: - Uram, ön az apám ugyan, akitől az életemet kaptam, de egyben a legalávalóbb teremtmény, aki a föld színén csúszott-mászott, mióta a kígyó megkísértette Évát a paradicsomban.

- Szó sincs róla! - vágott vissza a vén szörnyeteg még mindig nevetve. - Én négy alávalóbbat is ismerek. De most kegyes engedelmetekkel visszavonulok: egynémely fontos iratokat el kell helyeznem a széfben... az értékteleneket pedig el kell égetnem a kályhában.

- Eszerint még megvolt a régi végrendelet, amikor összehívta őket? - kérdezte Holmes. Úgy látszott, inkább érdekli, mint meglegi a dolog.

- Igen.

- Pedig elégethette volna, mihelyt aláírta és tanúkkal is aláíratta az újat - elmélkedett Holmes. - Volt ideje bőven: az egész előző délután és este. Mégse tette meg, igaz? Miért nem? Magának mi a véleménye erről a kérdésről, Lestrade?

- Szerintem nem volt neki elég az eddigi, tovább akarta ingerelni a feleségét meg a fiait. Felkínált nekik egy lehetőséget - megkísértette őket -, abban a hiszemben, hogy mind visszautasítják.

- Vagy talán abban a hiszemben, hogy valamelyikük nem fogja visszautasítani - mondta Holmes. - Ez maguknak eszükbe se jutott? - Felém fordította a fejét, és fénylő - de valamiképp dermesztő - szemével néhány pillanatig az arcomat kémlelte. - Egyiküknek se jutott eszébe? Nem lehetséges, hogy egy ilyen sötét alak ilyen csapdát állít, jól tudván, hogy ha valamelyik fia nem tud ellenállni a kísértésnek, és megmenti a várható szenvedésektől - abból, amit elmondott, Lestrade, ez leginkább Stephenről volt várható -, az illetőt elkaphatják... és apagyilkosságért fellőgathatják?

Néma borzadályal meredtem rá.

- No mindegy - mondta Holmes. - Folytassa, felügyelő... azt hiszem, ideje, hogy a "zárt helyiség" végre megjelenjen.

A négy kitagadott benuult némaságban ült a szalonban, miközben az öregember a hosszú folyosón a dolgozószobája felé baktatott. Nem hallatszott más, mint botja kopogása, a hörgő-ziháló légzése, a konyhából egy macska keserves nyávogása és a szalonbeli ingaóra egyenletes ketyegése. Aztán még egy nesz: a zsanérok csikorgása, amikor Hull kinyitotta a dolgozószoba ajtaját, és bement.

- Hopp! - csapott le Holmes, és előredőlt. - Látni senki se látta, hogy bement, igaz?

- Sajnos ez nem így van, öreg fiú - felelte Lestrade. - Mr. Oliver Stanley, Lord Hull komornyikja az emeleten hallotta, hogy gazdája lent cammog a folyosón. Kijött Hull öltözőszobájából, a lépcsőkorláthoz ment, és leszólt, hogy minden rendben van-e. Hull felnézett - Stanley olyan jól látta, ahogy én látom most magát, öreg harcos -, és azt felelte, hogy igen, minden a legnagyobb rendben. Aztán megdörzsölte tarkóját, bement, és bezárta maga mögött a dolgozó ajtaját.

Mire apja az ajtóhoz ért (a folyosó hosszú, és két percig is eltarthatott, amíg megtette az utat), Stephen lerázta magáról a kábultságot, és odament a szalon ajtajához. Láta, hogy apja néhány szót vált a komornyikjával. Persze Lord Hull háttal állt neki, de hallotta apja hangját, és ő is megemlítette ugyanazt a jellemző mozzanatot: Hull megdörögte a tarkóját.

- Elképzelhető, hogy Stephen Hull és ez a Stanley nevű fickó beszélt egymással, mielőtt a rendőrség megérkezett? - kérdeztem - akkor azt hittem, igen okosan.

- Hogyne volna elképzelhető - felelte fáradtan Lestrade. - Valószínűleg beszéltek egymással. De nem beszéltek össze.

- Biztos benne? - kérdezte Holmes, ám a hangján érződött, hogy nem érdekli ez a részlet.

- Igen. Stephen Hull szerintem nagyon jól tudna hazudni, Stanley viszont nagyon rosszul. Ez a szakmai véleményem, Holmes, vagy elfogadja, vagy nem.

- Elfogadom.

- Lord Hull tehát bement a dolgozószobájába, a sokat emlegetett "zárt helyiség"-be, s mindenki hallotta a zár kattánását, ahogy megfordult benne a kulcs - az egyetlen kulcs, amely a sanctum sanctorum-ot zárta és nyitotta. Ezt egy szokatlanabb nesz követte: be is reteszelte az ajtót.

- Aztán csend lett.

- Lady Hull és fiai - akik mind a négyen igen közel álltak ahhoz, hogy kékvérű nincstelenekké váljanak - szintén csendben ültek, s nézték egymást. Ekkor a macska megint nyávogni kezdett a konyhában, és Lady Hull idegesen kijelentette, hogy ha a házvezetőnő nem ad végre egy kis tejet a macskának, kénytelen lesz ő maga adni neki. Hozzátette még, hogy megőrül, ha tovább kell ezt hallgatnia. Azzal kiment a szalonból. Nem sokkal később, anélkül, hogy egyetlen szó esett volna köztük, fiai is követték példáját. William felment a szobájába, Stephen a zeneszobába ballagott át, Jory pedig leült egy padra a lépcső alatt, ahol, mint Lestrade-nek elmondta, kora gyerekkora óta meghúzódott, ha komoly nehézségei támadtak, amelyeken gondolkodni kellett.

Nem egészen öt perc múlva a dolgozóból éles sikoltás hallatszott. Stephen kirohant a zeneszobából, ahol eddig a zongoránál pötyögtetett, minden összefüggés nélkül ütve le egy-egy billentyűt. Jory a dolgozó ajtaja előtt találkozott vele. William már félúton volt lefelé a lépcsőn, s látta, hogy betörik az ajtót, amikor Stanley, a komornyik megint kijött Lord Hull öltözőszobájából, és odament a korláthoz. Stanley tanúsította, hogy látta, amint Stephen Hull beront a dolgozószobába; hogy látta, amint William leér a földszintre, és kis híján elesik a márványpadlón; hogy látta, amint Lady Hull kisiet az ebédlőből, egyik kezében még mindig tejeskancsóval. Néhány perc alatt összeverődött az egész személyzet.

- Lord Hullt az íróasztalára borulva találták, a három fivér mellette állt. A szeme nyitva, s amit kifejezett... azt hiszem, meglepetés volt. Megint csak magától függ, elfogadja-e a véleményemet vagy sem, de higgye el, én nagyon is meglepetésnek értelmeztem. A keze - mind a két keze - a végrendeletét szorongatta... a régít. Az új nem volt sehol. És a hátából egy tör állt ki - fejezte be Lestrade.

És kopogott a kocsisnak, hogy hajtson tovább.

Két rendőr közt léptünk be a házba, akik olyan megkövült képpel posztoltak ott, akár a Buckingham-palota őrei. Hosszú, nagyon hosszú folyosón találtuk magunkat, amely fehér és fekete márványlapokkal volt kirakva, sakktablaszerűen. A folyosó végén nyitott ajtó, előtte ugyancsak két rendőr: a végzetes dolgozószoba bejárata. Bal kéz felől a lépcső, jobb kéz felől két ajtó: ez lesz a szalon és a zeneszoba, gondoltam.

- A család együtt van a szalonban - közölte Lestrade.

- Helyes - mondta Holmes elismerően. - De előbb talán körülnéznénk Watsonnal a tetthelyen.

- Menjek magukkal?

- Talán inkább ne - mondta Holmes. - A holttestet elvitték már?

- Amikor elindultam magukhoz, még ott volt, de majdnem biztos vagyok benne, hogy most már nincs.

- Nagyon helyes.

- Holmes elindult. Én a nyomában. Lestrade utánaszólt: - Holmes!

Barátom megfordult, felhúzta a szemöldökét.

- Nincsenek titkos rekeszek, se titkos ajtók. Harmadszor azt mondom: vagy elég magának a szavam, vagy nem.

- Azt hiszem, várok amíg... - kezdte Holmes, ám ekkor elakadt a lélegzete. Gyorsan a zsebébe nyúlt, talált egy szalvétát, amit valószínűleg véletlenül hozott el abból a vendéglőből, ahol előző este vacsoráztunk, és hatalmasat tüszentett bele. Lenéztem, és láttam, hogy egy jól megtermett, sebhelyes kandúr sündörög a lába körül - ez a macska éppoly kevésbé illett ehhez a pompázatos folyosóhoz, mint azok a kölykök illetek volna, akikre korábban gondoltam. Egyik fülét hátracsapta: egészen rásimult forradásos koponyájára, a másik hiányzott, alighanem egy régi csatában veszítette el valamelyik

sikátorban.

Holmes tüsszentett még néhányat, és a macska felé rügött. Az rögtön odébb surrant, s épp csak hátranézett, szemrehányó pillantást vetve az idegenre, ahelyett, hogy dühösen fújt volna, ahogy az ilyen harcedzett kandúrok szoktak. Holmes is szemrehányóan nézett Lestrade-re a szalvétája fölött, szeme könnyben úszott. A nyomozót azonban ez egyáltalán nem zavarta, előreszegte fejét, és vigyorgott, akár egy majom. - Tízszer, Holmes - mondta. - Tízszer. A ház tele van macskákkal. Hull szerette őket. - Azzal elvonult.

- Mikor szedte össze ezt a nyavalyát, öregem? - kérdeztem. Egy kicsit nyugtalanított a dolog.

- Amikor megszülettem - felelte, és megint tüsszentett. Az allergia szót akkor, sok évvel ezelőtt, még nem ismerték, de természetesen ez volt a baja.

- Menjünk el? - kérdeztem. Egyszer tapasztaltam, hogy valaki majdnem megfulladt egy ilyen érzékenységtől, amely ugyan birkákkal volt kapcsolatos, de különben minden tekintetben hasonló ehhez.

- Ő biztos örülne neki - mondta Holmes. Nem kellett felvilágosítania, hogy kire gondol. Holmes még egyet tüsszentett (általában sápadt homlokán széles vörös csík jelent meg), aztán a két rendőr közt bementünk a dolgozószobába. Holmes becsukta maga mögött az ajtót.

A szoba hosszú volt és viszonylag keskeny. Egy oldalszárny végében volt, mivel a ház fő traktusa nagyjából olyan hosszú lehetett, mint a folyosó háromnegyede. A dolgozó mindkét oldalán ablakok voltak, s a szoba ezen az esős, szürke napon is elég világosnak látszott. A falakon színpompás tengerészeti térképek lógtak csinos tikfa keretekben, s egy ugyancsak csinosnak mondható meteorológiai műszerkészletet is elhelyeztek köztük, sárgarézrel díszített, üveg előlapos dobozban. A készlet egy szélmérőből (a csészeformájú kis forgó lapátokat Hull nyilván a tető egyik legmagasabb pontján szereltette fel), két hőmérőből (az egyik a külső hőmérsékletet, a másik a dolgozóét mutatta) és egy barométerből állt - az utóbbi nagyon hasonlított ahhoz, amely a bolondját járatta Holmesszal, elhitetve vele, hogy a rossz idő hamarosan véget ér. Megállapítottam, hogy a barométer még mindig emelkedik, aztán kinéztem. Nos, emelkedés ide, emelkedés oda, jobban zuhogott, mint eddig. Azt hisszük, hogy sokat tudunk, mert vannak műszereink és szerkentyűink, de én már akkor is elég idős voltam ahhoz, hogy elismerjem: feleannyit se tudunk, mint gondoljuk, most pedig már elég idős vagyok ahhoz, hogy belássam: sose fogunk annyit tudni.

Mindketten az ajtó felé fordultunk, és megvizsgáltuk. A retesz ki volt tépve, és látszott az is, hogy rátolták az ajtóra, ahogy az imént hallottuk. A kulcs a zárban volt, még mindig belül és ráfordítva.

Holmes szeme, bárhogy könnyezett is, mindent végigpásztázott, észrevett, rögzített, elraktározott.

- Látom, egy kicsit jobban van - jegyeztem meg.

- Igen - mondta, s leengedte a szalvétát, és oda se figyelve visszagyömöszölte a kabátzsebébe. - Lehet, hogy szerette őket, de úgy tűnik, ide nem jöhettek be. Legalábbis általában nem. Maga mire következtet ebből, Watson?

Bár az én szemem lassabban járt, én is körülnéztem. A dupla ablakok mind be voltak zárva, egyrészt forgókilinccsel, másrészt kis sárgaréz oldalkallantyúkkal. Betörve egyik sem volt. A legtöbb tengerészeti térkép és a meteorológiai mérőműszerek doboza az ablakok közt lógott. A másik két falat könyvsorok takarták. Volt a szobában egy kis széntüzelésű kályha, de kandalló nem volt: a gyilkos nem kénytelen át jött be, mint a Mikulás, hacsak nem volt olyan vékony, hogy át tudjon bújni egy kályhacsövön, és nem vett fel azbesztruhát, mert a kályha még nagyon meleg volt.

Az íróasztal e hosszú, keskeny, világos szoba egyik végében állt, a másik végében pedig bizonyára kellemes lehetett olvasgatni, ha nem is volt a szó szoros értelmében vett könyvtár, mert itt meg két magas hátú kárpitozott karosszék állt, közöttük kávézóasztallal. Az asztalon egy halom könyv. A padlón

perzsaszőnyeg. Ha a gyilkos letről, valami csapóajtón át jött be a szobába, el se tudtam képzelni, hogyan rendezte el ezt a szőnyeget, amikor visszabújt alája... mert semmi se mutatta, hogy elmozdították a helyéről: a kávézóasztal lábainak az árnyékát, amely ráesett, a legparányibb gyűrődés sem törte meg.

- Maga elhitte, Watson? - kérdezte Holmes, feliasztva abból a már-már hipnotikus transzból, amelybe merültem. Valami... valami volt e körül a kávézóasztal körül, ami...

- Mit hittem el, Holmes?

- Hogy mind a négyen egyszerűen csak kisétáltak a szalonból, négy különböző irányban, négy perccel a gyilkosság előtt?

- Nem tudom - feleltem erőtlenül.

- Én ezt nem hiszem el; egy pill... - elakadt a szava. - Watson! Jól van?

- Nem - mondtam, de alig hallottam a saját hangomat. Belerogytam a könyvtárrész egyik karosszékébe. A szívem túl gyorsan dobogott. Alig kaptam levegőt. A fejemben zakatolt valami; úgy rémlett, hirtelen megnőtt a szemem, nem fér el az üregében. És nem tudtam levenni arról a bizonyos árnyékról, a kávézóasztal lábainak az árnyékáról a szőnyegen. - Egyáltalán... nem vagyok... jól.

Ekkor Lestrade jelent meg a dolgozó ajtajában. - Ha már eleget nézelődtek, Hol... - Elakadt a szava. - Mi az ördög van magával, Watson?

- Azt hiszem - mondta Holmes nyugodt, higgadt hangon -, Watson megoldotta az ügyet. Így van, Watson?

Bólintottam. Nem az egész ügyet talán, de a legfontosabb problémákat igen. Tudtam, hogy ki; tudtam, hogy miképp.

- Magánál is így van ez, Holmes? - kérdeztem. - Amikor... látja?

- Igen - felelte -, de én általában talpon tudok maradni.

- Micsoda? Watson megoldotta az ügyet? - robbant ki Lestrade. - Ugyan már! Watsonnak már máskor is voltak megoldásai, ezt maga tudja a legjobban, Holmes, száz esethez ezer megoldása volt, és mindegyik melléfogott. Ez a bête noire-ja. Például most nyáron is...

- Én többet tudok Watsonról, mint maga valaha is tudni fog - szakította félbe Holmes -, és ezúttal ráhibázott. Ismerem a tüneteket. - Megint tüszőzni kezdett; Lestrade nyitva hagyta az ajtót, s a félfülű macska besurrant. Egyenesen Holmes felé tartott, csúf képén akár szeretetnek is mondható kifejezéssel.

- Ha ez magára mindig így hat - mondtam -, többé nem fogom irigyelni magát, Holmes. Majd meghasad a szívem.

- Az ember hozzászokik, hogy a dolgok mélyére lát - mondta Holmes, az önhittség legcsekélyebb nyoma nélkül a hangjában. - No, akkor ki vele... vagy hívassuk ide a gyanúsítottakat, mint egy detektívregény utolsó fejezetében?

- Nem! - kiáltottam elborzadva. Még egyiket sem láttam, de nem is éreztem sürgősnek, hogy lássam. - Azt hiszem, először meg kellene mutatnom maguknak, hogyan történt a dolog. Ha lennének szívesek mind a ketten kifáradni a folyosóra néhány percre...

A macska odaért Holmeshoz, az ölébe ugrott, és úgy dorombolt, mintha ő volna a föld legelégedetebb lakója.

Újabb tüsszentések: akár a géppuskasorozat. A vörös csíkok és foltok, amelyek már kezdtek halványodni Holmes arcán, megint jobban látszottak. Barátom ledobta a macskát, és felállt.

- Siessen, Watson, hogy mihamarább elmehezzünk erről az istenverte helyről - mondta fojtott hangon, és görnyedten, s ami rá nem volt jellemző, lesunytt fejjel, vissza se nézve kiment a szobából. Higgyétek el, ha azt mondom, hogy a szívem egy darabkája is vele tartott.

Lestrade az ajtót támasztotta, átázott kabátja gőzölgött egy kicsit, ajka utálatos vigyorra nyílt. - Vigyem ki Holmes új csodálóját is, Watson?

- Nem, hagyja itt - mondtam -, és csukja be maga után az ajtót.

- Lenne rá egy ötösöm, hogy csak vesztegeti az idejét, öregem - mondta, de a szemében mást láttam; ha azt felelem, hogy tartom a fogadást, talált volna valami kibúvót.

- Csukja majd be az ajtót - ismételtem. - Igyekezni fogok.

Becsukta az ajtót. Egyedül maradtam Hull dolgozószobájában... nem számítva persze a macskát, "aki" most a szőnyeg közepén ült, farkát takarosán a lába köré kanyarítva, zöld szemét rám függesztve.

Kotorásztam a zsebeimben, és megtaláltam, amit én hoztam el emlékebe tegnap a vacsoraasztalról - a magányosan élő férfiak meglehetősen rendetlenek, sajnos, annak azonban, hogy ez a kenyérdarab hozzám került, más oka is volt, mint az általános hanyagság. Mindig tartottam egy kis kenyérhéjat az egyik zsebemben, mert szerettem etetni a galambokat - épp annál az ablaknál, amelyiknél Holmes ült, amikor Lestrade megérkezett nyitott kocsiján.

- Cicus - mondtam, s a kávézóasztal alá tettem a kenyeret - a kávézóasztal alá, amelynek Lord Hull a hátát mutatta, mikor leült két végrendeletével, a méltánytalan elsővel és a felháborítóan méltatlan másodikkal. - Cic, cic, cic!

A macska felkelt, és komótosan az asztal felé indult, hogy megvizsgálja a kenyérhéjat.

Az ajtóhoz mentem, és kinyitottam. - Holmes! Lestrade! Gyorsan!

Besiettek.

- Jöjjenek csak ide - mondtam, és a kávézóasztalhoz mentem.

Lestrade kezdte a homlokát ráncolni, mert nem látott semmit; Holmes pedig, persze, megint tüsszögni kezdett. - Nem lehetne kitenni innen ezt az átkozott dögöt? - dünnyögte a szalvétája mögül, amely most már csuromvizes volt.

- Már hogyan lehetne - feleltem. - De hol az az átkozott dög, Holmes?

Barátom könnyel teli szemében meghökkenés látszott. Lestrade megperdült, Hull íróasztalához ment, és benézett mögéje. Holmes tudta, hogy tüsszögési kényszere nem volna ilyen erős, ha a macska a szoba másik végében volna. Lehajolt, és a kávézóasztal alá nézett, de nem látott mást, mint a szőnyeget s a szemben lévő két könyvvállvány alsó sorait, s újra fölegyenesedett; ha a szeméből nem ömlik úgy a könny, mint forrásból a víz, felfedezte volna az egészet, hisz pontosan fölötte állt. De azt is meg kell hagyni, a kiváló teljesítménynek járó elismeréssel, hogy az illúzió szinte tökéletes volt. Az apja kávézóasztala alatti úrt Jory Hull mesterien alakította ki.

- Én igazán nem... - kezdte Holmes, s ekkor a macska, akit barátom sokkal jobban érdekelt, mint holmi száraz kenyérhéj, kijött az asztal alól, s megint lelkesen forgolódni kezdett a bokája körül. Lestrade megfordult, s a szeme oly tágra nyílt, hogy azt hittem, menten kiesik. Még én is elámultam, holott már ismertem a trükköt. Úgy rémlett, a forradásos macska eddig légnemű volt, s most testet öltött: először a

feje jelent meg, aztán a törzse s utoljára a fehér végű farka.

Nekitörleszkedett Holmes lábának, és dorombolt, miközben Holmes tüsszögött.

- Ebből elég - mondtam. - Itt elvégezted, amit kellett, mehetsz a dolgodra.

Azzal felmarkoltam őkandúrságát, az ajtóhoz vittem (hálából jól belém eresztette a karmait), és minden ceremónia nélkül kilöktem a folyosóra. Aztán becsuktam az ajtót.

Amikor visszaértem, Holmes éppen leült. - Uramisten - motyogta megvastagodott, nazálissá vált hangján. Lestrade meg se tudott szólalni. Szeme még mindig az asztalra és a megfakult perzsaszőnyegre tapadt: az "úr"-re az asztal lábai közt, amely valamiképp macskát szült.

- Látnom kellett volna - dűnnyögte Holmes. - Igen... de maga... maga miből jött rá ilyen gyorsan? - Volt ebben a mondatban némi bántó, sőt sértő él, de nyomban megbocsátottam.

- Azokból jöttem rá - feleltem, és a szőnyegre mutattam.

- Hát persze! - Holmes majdhogynem nyöszörgött. Nagyokat csapott vörös csíkos homlokára. - Hülye vagyok! Tökkelütött hülye!

- Badarság - torkoltam le. - Tekintve, hogy a ház tele van macskákkal - és az egyik különös figyelmére és barátságára méltatta magát -, alighanem tízet látott mindenből.

- Mi van ezzel a szőnyeggel? - kérdezte Lestrade ingerülten. - Nagyon szép, azt elismerem, és valószínűleg drága is, de...

- Nem a szőnyeget értettem - mondtam. - Hanem az árnyékodat.

- Mutassa meg neki, Watson - mondta Holmes fáradtan, ölébe ejtve a szalvétát.

Lehajoltam hát, és felemeltem az egyiket.

Lestrade úgy zötytyent bele a másik karosszékbe, mint akit váratlanul leütöttek.

- Tudják, egyre csak néztem, néztem ezeket - mondtam, önkéntelenül is mentegetődző hangot ütve meg. Mert éreztem, hogy ez így nincs rendben. Mindig Holmes feladata volt, hogy a nyomozás végén megmagyarázza: ki és hogyan. De bár láttam, hogy most már mindent ért, tisztában voltam vele, hogy ezúttal nem lesz hajlandó beszélni. És azt hiszem, az énem egyik része - az a része, amelyik tudta, hogy többé nemigen lesz alkalmam ilyesmire - akarta is, hogy ezt az esetet én magyarázzam meg. És meg kell vallanom, a macska egész jó ötlet volt. Egy bűvész sem ért volna el nagyobb hatást nyúllal és cilinderrel.

- Sejtettem, hogy valami nincs rendben, de időbe telt, amíg ez eljutott a tudatomig. Ez a szoba rendkívül világos, de ma ömlik az eső. Nézzenek körül: nincs semmi, ami árnyékot vetne... kivéve ezeket az asztallábakat.

Lestrade elkáromkodta magát.

- Majdnem egy hete esik - mondtam -, de a Holmes barométere éppúgy, mint a néhai Lord Hullé - rámutattam -, azt jelezte, hogy ma kisüt a nap. Ami azt illeti, ez egész biztosnak látszott. Így aztán elvégezte a végső simításokat: lerakta az árnyékokat.

- Kicsoda?

- Jory Hull - mondta Holmes ugyanazon a fáradt hangon, mint az előbb. - Ki más?

Lehajoltam, és jobb felől a kávézóasztal alá dugtam a kezemet. Éppúgy eltűnt, "légneművé vált", mint a macska. Meglepetésében Lestrade megint káromkodott egyet. Hátulról megütöttem a kávézóasztal elülső lábai közt erősen kifeszített vásznat. A szőnyeg és a könyvsorok kidomborodtak és meggyűrődtek, s az illúzió, amely az imént még szinte teljes volt, szétfoszlott.

Jory Hull telefestette az apja kávézóasztala alatti semmit, s már ott kuporgott e semmi mögött, amikor apja belépett a szobába, bezárta az ajtót, s leült az íróasztalhoz a két végrendeletével, és ekkor kiosont a semmi mögül, törrel a kezében.

- Ő volt az egyetlen, aki a realizmusnak ezt a remekét meg tudta alkotni - mondtam, s most a vászon színén húztam végig a kezem. Mind a hárman hallottuk a halk, reszelős hangot: mintha egy nagyon öreg macska dorombolt volna. - Az egyetlen, aki meg tudta alkotni, és az egyetlen, aki el tudott rejtőzni mögötte, lévén alig százötven centi magas, karikalábú és csapott vállú.

Ahogy Holmes már megjegyezte, a meglepetésnek szánt új végrendelet senkit sem lepett meg. Ha ez a vénember titokban tartotta volna abbéli szándékát, hogy legközelebbi rokonait esetleg kizárja az öröklésből (márpedig nem tartotta titokban), még akkor is nagyon együgyűnek kellett lenni ahhoz, hogy valaki ne értse meg, mit jelent a jogtanácsos látogatása, aki - és ez még fontosabb - egyik munkatársát is magával hozta. A bíróság csak azt a végrendeletet ismeri el, amit két tanú láttamozott. Holmes azt is mondta, hogy vannak, akik igyekeznek elhárítani a katasztrófákat, s ezzel fején találta a szöveget. Egy ilyen tökéletes kép, mint ez, nem egy nap vagy hónap műve. Talán majd kiderül: Jory már régen megfestette, hogy ha kell, felhasználhassa, esetleg egy éve kész...

- Vagy öt éve - vetette közbe Holmes.

- Lehetséges. Mindenesetre amikor Hull bejelentette, hogy ma reggel szeretné a családját együtt látni a szalonban, Jory szerintem tudta, hogy ütött az óra. Tegnap este, miután apja lefeküdt, lejött ide, és elhelyezte a vásznát. Ha nem tévedek, ekkor fektette le az árnyékutánczatokat is, de Jory helyében én ma reggel, még a szalonbeli összejövétel előtt, még egyszer bejöttem volna, hogy megnézzem, továbbra is emelkedik-e a barométer. Ha az ajtó netalán be volt zárva, gondolom, kicsente a kulcsot az apja zsebéből, és később visszacsempészte.

- Nem volt bezárva - mondta Lestrade kurtán. - Hull általában csukva tartotta az ajtót, mert nem akarta, hogy a macskák bemenjenek, de nem zárta be.

- Ami az árnyékokat illeti, azok egyszerűen nemezcsíkok, ahogy látják. Jory jó megfigyelőnek bizonyult, az árnyékok körülbelül ott vannak, ahova ma úgy tizenegy tájban esniük kellett volna... már ha beválik, amit a barométer jelzett.

- De ha arra számított, hogy sütni fog a nap, egyáltalán minek rakta le ezeket az árnyékokat? - dörmögte Lestrade. - Ha nap van, árnyék is van, ez így természetes, talán már maga is tapasztalta, Watson.

Úgy megdöbbenem, hogy hirtelen nem tudtam, mit mondjak. Holmesra néztem, s ő láthatólag hálás volt, hogy egyáltalán részt vehet a történetek megvilágításában.

- Hát nem érti? Ez az irónia netovábbja! Ha sütött volna a nap, és a barométer szerint sütnie kellett, a vászon visszafogta volna az árnyékokat. Festett asztallábak nem vetnek árnyékot, nemde bár? Jory Hull az árnyékok miatt bukott le egy árnyéktalan napon, mert attól félt, hogy az árnyékok hiánya miatt fog lebukni egy olyan napon, amelyen az apja barométere alapján szinte biztos volt, hogy minden más árnyékot fog vetni a szobában.

- Azt viszont még mindig nem tudom, hogy jutott be Jory ide, anélkül hogy Hull látta volna - mondta Lestrade.

- Ez nekem is fejtörést okoz - mondta Holmes... a jó öreg Holmes! Kétlem, hogy a dolog bármiféle

fejtörést okozott neki, de hát ezt mondta. - Watson?

- A szalonnak, ahol Lord Hull a feleségével és a fiaival találkozott, van egy közös ajtaja a zeneszobával, igaz?

- Igen - felelte Lestrade -, és a zeneszobának van egy közös ajtaja Lady Hull fogadószobájával: ez a következő helyiség, ha az ember a ház vége felé halad. De ebből a szobából csak a folyósóra lehet visszajutni, Watson doktor. Ha Lord Hull dolgozójának két ajtaja volna, akkor aligha rohantam volna lóhalálában Holmesért.

Ebben az utolsó mondatban egy picike önigazolás is volt.

- Ó, Jory vissza is ment a folyósóra - mondtam -, és az apja mégse vette észre.

- Marhaság!

- Mindjárt bemutatom, hogy miért nem - mondtam, és az íróasztalhoz léptem, amelynek még mindig neki volt támasztva a halott botja. Felkaptam a botot és feléjük fordultam. - Mihelyt Lord Hull kitette a lábát a szalonból, Jory felpattant, és rohanni kezdett.

Lestrade döbönt pillantást vetett Holmesra; Holmes hűvös, gunyoros pillantással felelt. Akkor nem értettem ezt, de hogy egészen őszinte legyek, nem is igen gondolkoztam rajta. Még nem láttam át teljesen, milyen távolabbi összefüggései vannak a képnek, amit éppen felvázolok. Azt hiszem, túlságosan el voltam merülve a bűntény rekonstrukciójában.

- Átrohant az első közbülső ajtón, aztán a zeneszobán, be Lady Hull fogadószobájába. A folyósóra nyíló ajtóhoz szaladt, és kilesett. Ha köszvénye már annyira elhatalmasodott, hogy üszkösödés lépett fel, akkor Lord Hull ekkorra legfeljebb az út egynegyedét tehetette meg, s ezzel sokat mondok. Most nézzen ide, Lestrade felügyelő! Megmutatom magának, mivel bűnhődik az, aki egész életében habzsol és vedel. És ha ezután is maradnak kétségei, felvonultatok maga előtt egy tucat köszvényest, és mindegyiknél észlelni fogja azokat a járásbeli tüneteket, amiket mindjárt bemutatok. Főképp azt figyelje, hogy mennyire koncentrálok... és hogy hova.

Azzal vánszorogni kezdtem feléjük, mindkét kezemmel erősen markolva a bot gombját. Az egyik lábamat jó magasra emeltem, leraktam, szünetet tartottam, aztán utánahúztam a másikat. Egyetlenegyszer sem néztem fel. Szemem hol a botra, hol az előrelépő lábamra szegeződött.

- Igen - mondta Holmes csendesen -, a jó doktornak tökéletesen igaza van. Először jön a köszvény; aztán az egyensúly elvesztése; aztán (ha a beteg elég sokáig él) a jellegzetes görnyedtség, amit az okoz, hogy az illető folyton lefelé néz.

- Jory nyilván tisztában volt vele, mi köti le apja figyelmét, amikor egyik helyről a másikra megy - mondtam. - Ennélfogva ami ma reggel - vagy inkább már délelőtt - történt, pokolian egyszerű volt. A fogadószobából Jory kilesett a folyósóra, látta, hogy apja mereven nézi a lábait és a botja hegyét - mint mindig -, és tudta, hogy biztonságban van. Kilepett az ajtón, apja orra előtt, de nem a szeme láttára, és besurrant a dolgozóba. Az ajtó, ahogy Lestradetől hallottuk, nem volt bezárva, és végtére is a kockázat nem látszott nagynak, igaz? Mindössze három másodpercet voltak együtt a folyósón, de inkább valamivel kevesebbet. - Megálltam. - A folyósó márványpadlós, nem? Jory valószínűleg lerúgta a cipőjét.

- Papucs volt rajta - mondta Lestrade feltűnően nyugodt hangon, és másodszor is összenézett Holmeszal.

- Ah - mondtam. - Értem. Jory jóval az apja előtt ért a dolgozóba, s bemászott ravaszul kifundált díszletrejtekébe. Aztán előhúzta törét, és várt. Apja is a folyósó végére ért. Jory hallotta, hogy Stanley leszól neki, s hogy apja visszakialt: minden a legnagyobb rendben. Aztán Lord Hull belépett - utoljára - a dolgozójába... becsukta az ajtót... és bezárta.

Mind a ketten figyelmesen néztek rám, s én megértettem, hogy Holmes ilyenkor szinte isteni hatalmat érez magában, mert olyasmit közöl másokkal, amit egyedül ő tudhat. Ennek ellenére megint csak azt kell mondanom, hogy nem szerettem volna, ha túl gyakran érzem ezt. És valami arra ösztönöz, hogy hozzátegyem: ez az érzés a legtöbb embert megrontotta volna - olyanokat, akikben nincs annyi lelkiere, mint barátomban, Sherlock Holmesban.

- A jó Hordólovas nyilván a lehető legkisebbre húzta össze magát ezekben a percekben, hisz tudta (vagy talán csak sejtette), hogy apja alaposan körül fog nézni, mielőtt ráfordítja a kulcsot és rátolja a reteszt az ajtóra. Hisz köszvényes volt ugyan, s az agya már nem egészen tiszta, ebből azonban nem következik, hogy a látása is romlott.

- Stanley szerint olyan volt a szeme, akár a hiúzé - mondta Lestrade. - Többek közt ezt is mindjárt az elején tisztáztam.

- Szóval körülnézett - mondtam, és hirtelen láttam is, hogy miképp, s gondolom, ez Holmesnál szintén így volt; úgy tűnt, ez a rekonstrukció, noha kizárólag tényeken és következtetéseken alapszik, felerésben vízió. - Nem látott semmi nyugtalanítót; a dolgozó olyan volt, mint máskor, s rajta kívül senki se volt benne. Ez különben egy figyelemreméltóan nyitott, áttekinthető helyiség: szekrényajtó sehol, s mivel mind a két oldalon vannak ablakok, nincsenek sötét sarkok és zugok még az ilyen napokon sem, mint a mai.

Miután megállapította, hogy egyedül van, elégedetten becsukta az ajtót, ráfordította a kulcsot, és rátolta a reteszt. Jory nyilván hallotta, amint dobogva-csoszogva az íróasztalhoz megy. Hallotta a puffanást és a székpárna sóhaját, amikor apja súlyos teste rázuhant - a köszvény előrehaladott stádiumában levők ugyanis nem leülnek, hanem inkább beirányozzák, majd leejtik magukat (mindenekelőtt persze a feneküket) a kiszemelt puhaságra -, aztán Jory rászánta magát, hogy kikukkantson.

Holmesra néztem.

- Folytassa, öregfiú - mondta szívélyesen. - Remekül csinálja. Egész elsőrendűen. - Láttam, hogy őszinte. Ezek mondták rá, hogy rideg, és korántsem ok nélkül, de szíve is volt, nagy szíve. Csak éppen jobban vigyázott rá, mint mások.

- Köszönöm. Jory látta, hogy apja félreteszi a botját, és a papírokat - a két iratcsomót - az itatósmappára fekteti. Nem ölte meg mindjárt az apját, bár megtehetette volna; ezért olyan borzalmas és szívszorító ez az ügy, és ezért nem vagyok hajlandó még ezer fontért se bemenni a szalonba, ahol megint együtt van a család. Csak akkor megyek be, ha visznek: maga meg az emberei.

- Honnan tudja, hogy nem mindjárt ölte meg? - kérdezte Lestrade.

- A sikoltás percekkel azután hallatszott, hogy az ajtóra ráfordították a kulcsot és rátolták a reteszt; ezt épp magától tudjuk, s felteszem, elég tanúja van, úgyszólván nincs értelme megkérdőjelezni. Ám az ajtótól az íróasztalig mindössze tíz-tizenkét hosszabb lépés a távolság. Fél perc, legfeljebb negyven másodperc alatt még egy olyan köszvényes ember, mint Lord Hull is el tudott jutni a székhez, le tudott ülni. Adjon hozzá tizenöt másodpercet: ennyi kellett ahhoz, hogy oda állítsa a botját, ahol maga aztán megtalálta, és a mappára tegye a végrendeleteit.

Mi történt aztán? Mi történt az utolsó egy vagy két percben, az alatt a rövid idő alatt, amely - legalábbis Jory Hullnak - már-már végtelennek tűnt? Azt hiszem, Lord Hull egyszerűen csak üldögélt, és bámulta a végrendeleteit, hol az egyiket, hol a másikat. Jory elég könnyen meg tudta különböztetni őket: csak a pergamen színét kellett néznie.

Tudta, hogy apja az egyiket be akarja dobni a kályhába; szerintem azért várt, hogy lássa, melyik lesz az. Végtére fennállt annak a lehetősége is, hogy az egész csak kegyetlen tréfa, amellyel a vén sátán a családját kínozza. Talán az új végrendeletet égeti el, gondolta Jory, és a régit visszateszi a széfbe. Aztán visszamegy a családjához, és közli, hogy biztonságba helyezte az új végrendeletet. Egyébként tudja, hol

van, Lestrade? Mármint a biztonságos hely, a széf?

- Azon a könyvválványon öt kötet kifordul - mondta Lestrade kurtán, s a könyvtárrész egyik polcára mutatott.

- Ebben az esetben a család is, az öreg is elégedett lett volna: a család biztonságban tudta volna örökségét, az öreg pedig abban a hiszemben halt volna meg, hogy minden idők egyik legkegyetlenebb tréfáját eszelte ki és hajtotta végre... de Isten vagy a saját akaratából halt volna meg, nem pedig Jory Hull áldozataként.

És ekkor harmadszor is tapasztaltam ezt a különös jelenséget: Holmes és Lestrade szeme összevillant, tekintetükben derűtség és felháborodás keveredett.

- Ami engem illet, nekem az a véleményem, hogy az öreg csak ki akarta élvezni a pillanatot, mint aki a délután közepén már szinte érzi a szájában a vacsora utáni ital ízét, vagy az édességét, amelyről hosszú időre lemondott. No de mindegy, a perc elmúlt, s Lord Hull kezdett feltápáskodni... de a sötétebb pergamennel a kezében, és a kályha, nem a széf felé fordulva. Bármiben reménykedett is Jory, nem habozott, amikor eljött a döntő pillanat. Előugrott búvóhelyéről, egy-két másodperc alatt az íróasztalnál termett, és apja hátába döfte a törő, mielőtt az felállt volna.

- Ha jól sejtem, a boncolás ki fogja mutatni, hogy a penge átfúrta a jobb szívkamrát, és a tüdőt is megsértette - ez megmagyarázná, miért ömlött annyi vér az íróasztalra. És azt is megmagyarázná, miért volt Lord Hullnak még annyi ereje, hogy felsikoltson, mielőtt meghal, ami Mr. Jory Hullnak a vesztét okozhatja.

- Hogyhogy? - érdeklődött Lestrade.

- A bezárt szoba végzetessé válhat a tettes számára, hacsak nem akarja öngyilkosságnak feltüntetni a gyilkosságot - mondtam Holmesra pillantva. Barátom elmosolyodott és bólintott, lévén ez az ő elve. - Jory semmiképp sem kívánhatta, hogy a dolgok úgy alakuljanak, ahogy alakultak... a bezárt szoba, a bezárt ablakok, az öregember, hátában a törrel, amit ő maga sehogy sem döfhetett oda. Azt hiszem, eszébe se jutott, hogy apja a halál küszöbén fellármázhatja a házat. Úgy tervezte, hogy leszúrja, elégeti az új végrendeletet, felforgatja az íróasztalt, kinyitja az egyik ablakot, és azon át távozik. Aztán egy másik ajtón át visszatért volna a házba, megint leült volna a lépcső alá, és amikor végre felfedezik a holttestet, mindenki rablógyilkosságra gondolt volna.

- Kivéve Hull jogtanácsosát - jegyezte meg Lestrade.

- Ő viszont talán hallgatott volna - révedt el Holmes, majd felélénkülve hozzátette: - Fogadni mernék, művészbárátunk arra is gondolt, hogy egy kicsit megszorítja a nyomokat. Az a tapasztalatom, hogy a jobbfejű gyilkosok majdnem mindig "kreálnak" néhány titokzatos nyomot, amely elvezet a tetthelyről. - Kurta, humortalan hangot hallatott, amely inkább vakkantás volt, mint nevetés, aztán az íróasztalhoz legközelebb lévő ablakból nézett vissza Lestrade-re és rám. - Azt hiszem, mindhárman egyetértünk abban, hogy az adott körülmények közt ez a gyilkosság mindenképpen gyanús lett volna, mert nagyon jól jött nekik, de ha a jogtanácsos beszél is, bizonyítani nem lehetett volna semmit.

- A sikolyával Lord Hull mindent elrontott - mondtam -, ahogy sok mást is elrontott az életében. A ház megbolydult. Jory annyira megrémült, hogy gyökeret vert a lába, mint az őzé vagy a szarvasé az éles fényben. Stephen Hull mentette meg a helyzetet... vagy legalábbis Jory alibijét, azt, hogy a lépcső alatti padon üldögélt, amikor az apját megölték. Stephen kirohant a zeneszobából, végigszárguldt a folyosón, betörte az ajtót, s alighanem odasziszegette Jorynak, hogy maradjon vele az íróasztalnál, mert így majd el lehet hitetni, hogy együtt nyomultak be a...

Elakadt a szavam, mintha villám csapott volna belém. Végre megértettem, miért nézett össze időnként Holmes és Lestrade. Megértettem, ami előttük már attól fogva világos volt, hogy megmutattam nekik a furfangos búvóhelyet: ezt egy ember nem vihette véghez. A gyilkosságot igen, de a többi...

- Stephen azt állította, hogy a dolgozó ajtaja előtt találkozott Joryval - mondtam lassan. - Hogy ő, Stephen törte be az ajtót, és együtt mentek be, együtt találták meg a holttestet. Hazudott. Hát persze, fedezni akarta a bátyját, de hogy valaki ilyen jól hazudjon, ha nem tudja, mi történt, ez... ez...

- Lehetetlen - mondta Holmes. - Ezt a szót keresi, Watson.

- Jory és Stephen tehát összedolgozott - mondtam. - Együtt tervelték ki az egészet... és a törvény szemében mindketten apagyilkosok! Uramisten!

- Nem mindketten, kedves Watsonom - mondta Holmes furcsamód szelíden. - Mindnyájan.

Tátva maradt a szám.

Holmes bólintott. - Maga ma bámulatosan éleselméjűnek mutatkozott, Watson; igen, olyan hévvel következtetett és bizonyított, amit többé sose fog felgerjeszteni magában, erre akár fogadni is mernék. Leveszem a kalapomat maga előtt, kedves barátom, mint ahogy leveszem bárki előtt, aki képes fölébe emelkedni az adottságainak, bármilyen rövid időre is. De egyvalamiben ugyanaz a derék fickó maradt, aki volt: azt megéri ugyan, milyen jók tudnak lenni az emberek, azt viszont nem, milyen sötétek lehetnek némelyek.

Némán, majdhogynem alázatosan néztem rá.

- Nem mintha sok sötétség volna itt, ha a fele is igaz annak, amit Lord Hullról hallottunk - mondta Holmes. Felállt, és ingerülten járkálni kezdett a dolgozószobájában. - Ki tanúsítja, hogy Jory Stephennel volt, amikor az utóbbi betörte az ajtót? Természetesen Stephen. Természetesen Jory. De van két további arc is ebben a családi csoportképben. Az egyik Williamé, a harmadik fivéré. Egyetért velem, Lestrade?

- Igen - felelte Lestrade. - Ha így nézzük az ügyet, Williamnek is benne kellett lennie. Azt mondta, félúton volt lefelé a lépcsőn, amikor látta, hogy a két öccse együtt bemegy, és Jory egy kicsit előbbre volt.

- Milyen érdekes! - mondta Holmes felcsillanó szemmel. - Stephen töri be az ajtót - lévén fiatalabb és erősebb, ez természetesen az ő feladata volt -, és így az ember azt várná, hogy pusztán a lendület erejénél fogva is ő hatol be a szobába elsőnek. Ám William, félúton lefelé a lépcsőn, úgy látta, hogy Jory lépett be elsőnek. Vajon mi ennek az oka, Watson?

Olyan kábult voltam, hogy csak megráztam a fejem.

- Tegye fel magának a kérdést: ki az, akinek a tanúvallomásában (és egyedül az övében) megbízhatunk itt? A válasz: az egyetlen tanú, aki nem családtag, vagyis Lord Hull komornyikja, Oliver Stanley. Épp jókor ment oda az emeleti korláthoz, mert még láthatta Stephent, amint beront a szobába, és ennek így is kellett lennie, hiszen Stephen egyedül volt, amikor betörte az ajtót. Azt William mondta, aki a lépcsőről más, jobb szögből látta az eseményeket, hogy Jory Stephen előtt sietett be a dolgozóba. Azért mondta, mert látta Stanleyt, és tudta, mit kell mondania. Mindebből a következő szűrhető le, Watson: tudjuk, hogy Jory bent volt a szobában. Mivel pedig mindkét fivére tanúsítja, hogy kint volt, a legkevesebb, ami feltételezhető, az, hogy összebeszéltek. De ahogy maga rámutatott, szép csendben, finoman mind támogatták egymást, s ez valami sokkal komolyabbra utal.

- Bűnszövegre - mondtam.

- Igen. Emlékszik még, Watson, hogy megkérdeztem, maga elhiszi-e, hogy mind a négyen egyetlen szó nélkül egyszerűen csak kísértáltak a szalonból négy különböző irányban, miután hallották, hogy Lord Hull bezárja és bereteszeli az ajtót?

- Igen. Emlékszem.

- Mind a négyen. - Egy pillanatra Lestrade-re nézett, aztán megint rajtam állt meg a tekintete. - Tudjuk, hogy Jorynak pattannia, repülnie kellett, dolga lévén, mihelyt az öreg elhagyta a szalont, hogy még apja előtt besurranhasson a dolgozóba, a család életben maradt tagjai azonban - Lady Hullt is beleértve - valamennyien azt állítják, hogy a szalonban voltak, amikor őlordsága bezárta a dolgozója ajtaját. Lord Hull meggyilkolása bizony nagyon is családi ügy volt, Watson.

Túlságosan meg voltam rendülve ahhoz, hogy bármit is mondjak. Lestrade-ra néztem, és olyan kifejezést láttam az arcán, amelyet sem azelőtt, sem azután soha: valamiféle fáradt, megcsömörlött komorságot.

- Mi vár rájuk? - kérdezte Holmes majdhogynem vidoran.

- Jory lógni fog, az biztos - mondta Lestrade. - Stephen életfogytiglant kap. Lehet, hogy William Hullra is ezt sózzák rá, de valószínűbb, hogy húsz évre Wormwood Scrubsba kerül, vagyis afféle élő halott lesz.

Holmes lehajolt, és megcirógatta a kávézóasztal lábai közt kifeszített vásznat. Megint hallottuk azt a fura, rekedt dorombolást.

- Ami Lady Hullt illeti - folytatta Lestrade -, ő élete következő öt évét esetleg Beechwood Manorben fogja tölteni, amit lakói Himlőháznak becéznek... ámbár mivel volt módom megismerni a hölgyet, úgy sejtem, megtalálja a kiutat. A férje laudanumára gondolok.

- És mindez azért, mert Jory Hull szúrása nem volt pontos - jegyezte meg Holmes, és sóhajtott. - Ha ebben a vénemberben van annyi tisztesség, hogy hang nélkül patkoljon el, nem lett volna semmi baj. Jory, ahogy Watson mondja, az ablakon át távozott volna, természetesen a vásznával együtt... az árnyékutáztatásairól nem is beszélve. Ehelyett a vén csont akkorát üvöltött, hogy összeszaladt az egész háznép. A cselédek egymás sarkát taposták, óbégatva a halott milord fölött. A család nem tudta, mitévő legyen. Nem volt szerencsájuk. Lestrade, egy szemernyi se! Mennyire volt közel a rendőr, amikor Stanley elindult érte?

- Közelebb, mint hinné - felelte Lestrade. - Már a bejárat felé sietett a feljárón. A rendes őrzőjét végelte, és sikoltást hallott a házból. Szemernyi szerencsájuk se volt.

- Holmes - mondtam, sokkal jobban érezve magam a régi szerepemben -, honnan tudta, hogy a rendőr ilyen közel volt?

- Mi sem egyszerűbb, Watson. Ha nem lett volna, a család elhessegette volna a cselédeket, amíg el nem dugják a vásznat és az "árnyékokat".

- És amíg, gondolom, ki nem nyitnak legalább egy ablakot - tette hozzá Lestrade szokatlanul halkán.

- A vásznat és az árnyékokat eltüntethették volna - mondtam hirtelen.

Holmes felém fordult. - Igen.

Lestrade felhúzta a szemöldökét.

- Azon múlt, hogyan döntenek - mondtam neki. - Csak annyi idejük volt, hogy vagy elégetik az új végrendeletet, vagy megszabadulnak az álcázástól... Stephen és Jory persze, rögtön azután, hogy Stephen betörte az ajtót. Nos, úgy határoztak - vagy inkább, ha jól ítélik meg a jellemeket és a temperamentumokat, s azt hiszem, igen, velem együtt azt mondják: Stephen úgy határozott, el kell égetni a végrendeletet, és reménykedni, hogy minden jóra fordul. Gondolom, épp csak annyi ideje volt, hogy begyömöszölje a kályhába.

Lestrade megfordult, a kályhára nézett, aztán visszafordult. - Csak egy ilyen sötét alaknak, mint Hull, lehetett annyi ereje, hogy felsikoltson a halál torkában - mondta.

- Csak egy olyan sötét alak, mint Hull, kívánja, hogy a saját fia ölje meg - tette hozzá Holmes.

Tekintetük találkozott, és megint történt valami köztük, afféle néma kapcsolat létesült, amelyből én ki voltam rekesztve.

- Tett már valaha is ilyet? - kérdezte Holmes, mintha egy régi beszélgetést folytatna.

Lestrade megrázta a fejét. - Egyszer fenemód közel kerültem hozzá - mondta. - Egy lány keveredett bele valamibe, nem a saját hibájából, igazán nem. Közel kerültem hozzá. De hát... ő csak egyedül volt.

- Ezek viszont négyen vannak... - mondta Holmes, tökéletesen megértve a felügyelő gondolatmenetét. - Négy ember, akit tönkre akart tenni egy gazember, akinek fél éve se volt hátra.

Végre megértettem, miről van szó.

Holmes rám fordította szürke szemét. - Mi a véleménye, Lestrade? Ezt az ügyet Watson oldotta meg, bár nem látta, mennyi ága-boga van. Bízunk Watsonra a döntést?

- Nem bánom - mondta Lestrade mogorván. - De ne töprengjen sokat! Szeretnék már kijutni ebből az átkozott szobából!

Válasz helyett lehajoltam, felszedtem a nemezárnycsukokat, labdává gyúrtam, és a kabátzsebembe dugtam őket. Közben nagyon furcsán éreztem magam: egészen úgy, mint annak idején, amikor letelepedtem a lán, és kis híján otthagytam a fogam Indiában.

- Remek fickó maga, Watson - kiáltotta Holmes. - Megoldotta az első esetét, bűnrészességet vállalt egy gyilkosságban, és még teadidő sincs! Én pedig ezt viszem el emlékebe: egy eredeti Jory Hullt. Kétlem, hogy szignálva volna, de esős napokon az ember legyen hálás mindenért, amit az istenek küldenek neki. - Elővette tollkését, és azzal választotta le a vásznat, amit a mívész ráragasztott az asztallábakra. Hamar végzett; egy percbe se telt, s karcsú vászontekercset süllyesztett bő felöltője belső zsebébe.

- Ronda munka - jegyezte meg Lestrade, de azért odament az egyik ablakhoz, s egy pillanatnyi habozás után megforgatta a kilincsét, kilazította az oldalzárakat, s körülbelül egy centire kinyitotta.

- Mondja inkább azt, hogy egy ronda munka rendbetétele - javította ki Holmes szinte túlradó vidámsággal. - Mehetünk, uraim?

Az ajtóhoz mentünk. Lestrade kinyitotta. Az egyik rendőr megkérdezte, van-e már valami eredmény.

Máskor Lestrade jól lehordta volna az ilyen kíváncsiszkodót. Most csak ennyit mondott: - A jelek szerint rablási kísérletről van szó, amiből valami rosszabb lett. Én persze rögtön láttam, mi az ábra, és aztán Holmes is erre lyukadt ki.

- Szomorú dolog - jegyezte meg a másik rendőr.

- Igen - mondta Lestrade -, de a tolvaj legalább semmit sem vitt el: az öregúr sikolyától úgy berezelt, hogy azonnal meglépett. Maradjanak a helyükön.

A kijárat felé indultunk. A szalon ajtaja nyitva volt, de lehajtottam a fejem, amikor elmentünk előtte. Holmes persze benézett; képtelen lett volna nem benézni. Egyszerűen ilyen volt a természete. Ami engem illet, senkit sem láttam a családból. Nem is akartam látni.

Holmes újfent tüszögni kezdett. Kis barátja a lába körül tekergett, és boldogan nyávogott. - Gyerünk innen, de gyorsan - fakadt ki Holmes, és nekiiramodott.

Egy órával később ismét a Baker Street 221B-ben voltunk, nagyjából ugyanolyan helyzetben, mint amikor Lestrade megérkezett: Holmes az ablaknál ült, jómagam a szófán.

- Nos, Watson - szólalt meg Holmes hirtelen -, mit gondol, hogy fog aludni ma éjjel?

- Mint a bunda - feleltem. - És maga?

- Én is, ebben biztos vagyok - mondta. - Örülök, hogy kikerültem abból az átkozott macskás házból, higgye el nekem.

- És mit gondol, Lestrade hogy fog aludni?

Holmes rám nézett, és elmosolyodott. - Ma éjszaka rosszul. És talán még egy hétig... rosszul. De aztán helyrezökken. Lestrade-nek egyebek közt kitűnő érzéke van az "alkotó felejtés"-hez.

Elnevettem magam.

- Nézze csak, Watson! - mondta Holmes. - Ezt látnia kell! - Felkeltem és az ablakhoz mentem, s valamiképp biztos voltam benne, hogy megint Lestrade-et fogom látni, amint a ház elé hajtát nyitott kocsiján. Ehelyett a napot láttam, amint áttört a felhőkön, és káprázatos késő délutáni fényözönt zúdított Londonra.

- Végül mégiscsak előjött - mondta Holmes. - Csodálatos, Watson! Az ember örül, hogy él! - Felkapta a hegedűjét, és játszani kezdett. A napfény szétömlött az arcán.

A barométerre néztem, és láttam, hogy süllyed. Ettől úgy elfogott a nevetés, hogy kénytelen voltam leülni. Amikor Holmes megkérdezte - kissé ingerülten -, hogy mi ütött belém, nem is tudtam válaszolni, csak megráztam a fejem. Az igazat megvallva, egyáltalán nem vagyok biztos benne, hogy megértett volna. Az ő agya másképp működött.

(Somogyi Pál László fordítása)